

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie

LKR.411.003.07.2022

Pani
Magdalena Jajkiewicz
Dyrektor
Ośrodek Pomocy Społecznej w Olkuszu
Al. 1000-lecia 15c
32-300 Olkusz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/003 - Wykorzystanie przez jednostki samorządu terytorialnego wybranych dotacji z budżetu państwa w 2022 r.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ośrodek Pomocy Społecznej w Olkuszu, Al. 1000-lecia 15c, 32-300 Olkusz (OPS lub Ośrodek)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Magdalena Jajkiewicz, Dyrektor OPS od 29 lipca 2019 r. (Dyrektor)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku osłonowego.Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do 2 marca 2023 r. Badania kontrolne mogą dotyczyć również działań wcześniejszych, jeżeli miały one związek z zakresem przedmiotowym kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	<ol style="list-style-type: none">Anna Stochel-Lukasińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/176/2022 z 6 grudnia 2022 r.Bernard Różański, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/177/2022 z 6 grudnia 2022 r.

(akta kontroli str. 1-6)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykorzystanie przez OPS w Olkuszu w 2022 r. dotacji celowych z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku osłonowego i na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Uzasadnienie oceny ogólnej

Środki pochodzące z dotacji, niezbędne do realizacji ww. zadań, były rzetelnie planowane, wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem oraz rozliczane prawidłowo i terminowo.

Wnioski o wypłatę dodatku osłonowego były weryfikowane przez OPS pod kątem wymogów określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym³, w szczególności pod względem liczby osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego oraz kryterium dochodowego. W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku przygotowano dla wnioskodawcy informację o przyznaniu dodatku osłonowego, która zawierała podstawę prawną przyznania dodatku oraz jego wysokość. Dodatek osłonowy wypłacano bez zbędnej zwłoki w terminach wskazanych w art. 2 ust. 8 uodo. Rozliczenie dotacji przedłożono Wojewodzie Małopolskiemu w terminach określonych w art. 4 ust. 3 uodo.

Stwierdzone nieprawidłowości, dotyczące w szczególności wystąpienia zwłoki w rozpatrywaniu wniosków o wypłatę dodatku osłonowego⁴ oraz braku zawiadomienia stron o niezalatwieniu sprawy w terminie (w pięciu spośród 40 badanych spraw) miały charakter formalny i nie wpłynęły na obniżenie oceny wykorzystania środków z dotacji na wypłatę dodatku osłonowego.

Kontrola 30 spośród 135 spraw dotyczących rozpatrywania wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego wykazała, że postępowania prowadzono prawidłowo, przestrzegając wymogów formalnych i kryteriów określonych w rozdziale 4 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁵ oraz w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego⁶. Świadczenia wypłacano w terminach i kwotach wskazanych w decyzjach o ich przyznaniu.

OPS terminowo sporządził i przekazał Burmistrzowi Miasta i Gminy Olkusz sprawozdania Rb-50 o dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami w 2022 r. Sprawozdania rzeczowo-finansowe z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów sporządzono za poszczególne kwartały w terminach określonych w § 2 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁷.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 169 ze zm., dalej: *ustawa o dodatku osłonowym* lub *uodo*.

⁴ Od momentu wpływu wniosku do momentu jego rozpatrzenia tj. przygotowania dla wnioskodawcy informacji pisemnej o przyznaniu dodatku upłynęło od 61 do 77 dni

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 1205, ze zm., dalej: *ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*.

⁶ Dz. U. poz. 1467, dalej: *rozporządzenie w sprawie ustalenia prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego*.

⁷ Dz.U. poz. 1812, dalej: *rozporządzenie w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku osłonowego

Opis stanu faktycznego

W 2022 r. OPS realizował zadania w zakresie wypłat dodatku osłonowego w oparciu o ustawę o dodatku osłonowym na podstawie upoważnienia Burmistrza Miasta i Gminy Olkusz⁹ do prowadzenia postępowań w sprawach dodatku osłonowego oraz wydawania decyzji administracyjnych w powyższych sprawach.

(akta kontroli, str. 15-29, 95-99, 322-325)

W 2022 r. do OPS złożono 3 517 wniosków o przyznanie dodatku osłonowego, z tego:

- a) do 31 stycznia 1 090 wniosków, z czego na podstawie art. 2 ust. 5 ustawy o dodatku osłonowym – 830 wniosków i na podstawie art. 2 ust. 6 tej ustawy – 260 wniosków;
- b) w okresie od 1 lutego do 31 października złożono 2 427 wniosków, z czego: na podstawie art. 2 ust. 5 uodo – 1 422 wnioski oraz na podstawie art. 2 ust. 6 uodo – 1 005 wniosków.

(akta kontroli str. 30-33, 259-317)

W 2022 r. dokonano wypłaty dodatku osłonowego na podstawie 3 255 wniosków, z tego:

- do 31 marca na podstawie 961 wniosków (wszystkie wypłaty stanowiły I ratę dodatku),
- w okresie od 1 kwietnia do 2 grudnia na podstawie 2 294 wniosków, w tym 960 wypłat stanowiło II ratę dodatku¹⁰.

Rozpatrzone odmownie 253 wnioski¹¹, z czego:

- 211 wniosków złożonych w związku z art. 2 ust. 5 ustawy o dodatku osłonowym,
- 42 wnioski złożone w związku z art. 2 ust. 6 tej ustawy.

Dziewięć złożonych wniosków pozostawiono bez rozpatrzenia¹².

(akta kontroli str. 30-33, 259-317)

Szczegółowym badaniem pod kątem prawidłowości rozpatrywania złożonych wniosków objęto próbę 40 postępowań skutkujących wypłaceniem dodatku¹³ oraz 10 spraw, w których wydano decyzję odmowną.

Analiza 40 spraw skutkujących wypłaceniem dodatku wykazała, że:

- wszystkie wnioski zostały złożone w okresie od 12 stycznia do 31 października 2022 r. i były kompletne;
- złożone wnioski zostały zweryfikowane pod względem liczby osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego oraz kryterium dochodowego. W dokumentacji

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Zarządzenie z 10 stycznia 2022 r.

¹⁰ Jeden wnioskodawca, któremu wypłacono I ratę, zmarł przed wypłatą II raty.

¹¹ Do wniosków rozpatrzonych odmownie zaliczono również 94 wnioski złożone podwójnie oraz jeden wniosek złożony trzykrotnie, które zostały wycofane przez wnioskodawców, a Dyrektor wydała decyzje o umorzeniu postępowania w związku z wycofaniem wniosków.

¹² Cztery wnioski ze względu na zgon wnioskodawców, pięć wniosków ze względu na ich nieuzupełnienie przez wnioskodawców, mimo wezwania.

¹³ Po 10 z każdego kwartału.

analizowanych spraw znajdowały się zestawienia dochodów oraz informacje uzyskane drogą elektroniczną, tj. wydruki danych z systemu informatycznego o dochodach i składkach na ubezpieczenie ZUS. W 18 przypadkach wnioskowania o dodatek osłonowy w związku z art. 2 ust. 6 uodo dokonywano weryfikacji źródeł ciepła w systemie Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) i załączano wydruk z systemu - Deklarację dotyczącą źródeł ciepła i źródeł spalania paliw.

- we wszystkich przypadkach w sposób prawidłowy wyliczono przeciętny miesięczny dochód na osobę w gospodarstwie domowym i przyznano prawidłową kwotę dodatku;
- we wszystkich przypadkach przygotowano dla wnioskodawcy informację o przyznaniu dodatku osłonowego, która zawierała podstawę prawną przyznania dodatku (art. 2 ust. 5 lub art. 2 ust. 6 uodo) oraz jego wysokość¹⁴;
- w siedmiu przypadkach przekroczenia dochodu miesięcznego na jednego członka gospodarstwa domowego przyznany dodatek został pomniejszony o wskazane przekroczenie dochodu (zasada „złotówka za złotówkę”);
- w 35 przypadkach od momentu złożenia wniosku do momentu jego rozpatrzenia upłynęło maksymalnie 60 dni. W pięciu przypadkach nie załatwiono sprawy w terminie dwóch miesięcy: od wpływu wniosku do jego rozpatrzenia upłynęło od 61 do 77 dni (sprawy: nr 410/DO/2022, 465/DO/2022, 1445/DO/2022, 26/DO/2022, 1553/DO/2022). W żadnym przypadku nie poinformowano strony o niezakończonym w terminie, z podaniem przyczyn zwłoki i wskazaniem nowego terminu załatwienia. Kwestię tę szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- spośród 40 badanych spraw 23 wnioskodawcom, którzy wskazali we wnioskach adres poczty elektronicznej do korespondencji, OPS nie przesłał e-mailowo informacji o przyznaniu dodatku osłonowego, co było niezgodne z art. 2 ust. 12 uodo. Kwestię tę szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 34-76, 573-574)

Analiza 10 przypadków, w których dodatek osłonowy nie został przyznany (wydano decyzję odmowną), wykazała że we wszystkich przypadkach zostało przekroczone kryterium dochodowe określone w art. 2 ust. 1 ustawy o dodatku osłonowym. Wszystkie wnioski zostały rozpatrzone w terminie; od wpływu wniosku do wydania decyzji odmownej upłynęło od 30 do 56 dni.

(akta kontroli str. 77-94)

W 2022 r. wystąpiły:

- 94 przypadki ponownego złożenia wniosku o przyznanie dodatku osłonowego przez tę samą osobę, w tym jeden przypadek trzykrotnego złożenia wniosku;
- cztery przypadki złożenia wniosku przez drugiego członka tego samego gospodarstwa domowego.

Szczegółowo zbadano pięć przypadków dwukrotnego złożenia wniosku o przyznanie dodatku osłonowego przez tę samą osobę oraz cztery przypadki złożenia wniosku przez drugiego członka tego samego gospodarstwa domowego. W ww. przypadkach pracownicy OPS kontaktowali się z wnioskodawcami informując o braku możliwości złożenia wniosku po raz drugi. Wnioskodawcy składali oświadczenie o wycofaniu wniosku, a Dyrektor wydawała decyzję o umorzeniu postępowania.

(akta kontroli, str. 95-102, 322-326)

¹⁴ Informacja była przygotowana do odbioru w siedzibie OPS.

W kwestii stosowanej przez pracowników OPS procedury w przypadku złożenia przez jednego wnioskodawcę/członków jednego gospodarstwa domowego więcej niż jednego wniosku o przyznanie dodatku osłonowego Dyrektor podała, iż Ośrodek w drodze postępowania wyjaśniał przyczyny złożenia więcej niż jednego wniosku. Po wyjaśnieniach wnioskodawcy decydowali o wycofaniu błędnie złożonych wniosków. Jako przyczyny kilkukrotnego złożenia wniosku często podawali brak wiedzy o adresie elektronicznym, na który mogą wysłać wniosek, oraz brak potwierdzenia odbioru wniosku. W przypadku, gdy wniosek o wypłatę dodatku osłonowego dla gospodarstwa wieloosobowego złożyła więcej niż jedna osoba, dodatek ten był przyznawany wnioskodawcy, który złożył wniosek jako pierwszy. Obowiązywała zasada, iż jedna osoba mogła wchodzić w skład jednego gospodarstwa domowego. Informacje takie weryfikowano przez stosowany w OPS system informatyczny.

(akta kontroli, str. 322-325)

W ramach jednego adresu złożonych było 247 wniosków. Dodatek osłonowy przyznano po spełnieniu kryterium dochodowego osobom z różnych gospodarstw domowych w ramach jednego adresu¹⁵.

(akta kontroli, str. 20-29, 326-331)

W sprawie sposobu weryfikacji wniosków złożonych na ten sam adres przez różne gospodarstwa domowe Dyrektor wyjaśniła, że Ośrodek weryfikował powyższe informacje na podstawie oświadczeń wnioskodawców, opierając się na definicji gospodarstwa domowego (jednoosobowe lub wieloosobowe) z udo oraz ustawy Prawo ochrony środowiska, która określa, iż pod jednym adresem może znajdować się kilka gospodarstw domowych, i z każdego z nich mógł zostać złożony wniosek o dodatek (pod warunkiem, że dana osoba mogła być członkiem tylko jednego gospodarstwa i będąc jego członkiem mogła złożyć tylko jeden wniosek o dodatek). Istotny był fakt, że wnioskodawca składał wniosek pod odpowiedzialnością karną za złożenie fałszywego oświadczenia. Skład gospodarstw domowych weryfikowany był w bazie pesel, poprzez usługę CSIZS Emp@tia i w ten sposób ustalane było, czy dana osoba nie występuje w składzie innego gospodarstwa.

(akta kontroli, str. 330-331)

W okresie objętym kontrolą OPS złożył do Wojewody Małopolskiego wnioski o środki na realizację wypłat dodatku osłonowego na kwotę ogółem 2 089 306,61 zł, a środki w tej wysokości wpłynęły do Ośrodka w 10 ratach.

Z otrzymanych środków wydatkowano 2 064 048,22 zł. Niewykorzystane środki w wysokości 25 258,39 zł zostały zwrócone na rachunek Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego 22 grudnia 2022 r.

(akta kontroli, str. 207-229, 259-317)

Na wypłatę dodatku osłonowego wydatkowano 2 064 048,22 zł, z tego:

- 2 023 634,66 zł na wypłatę dodatków osłonowych;
- 40 413,56 zł na koszty obsługi ww. świadczeń (poniżej 2% łącznej kwoty wypłaconych dodatków osłonowych).

Kwota wypłaconych dodatków była zgodna z zapisami konta 130-Rachunek bankowy oraz z danymi wykazanymi w rozliczeniu zadania złożonym Wojewodzie Małopolskiemu w styczniu 2023 r.

(akta kontroli str. 259-321)

¹⁵ 98 osób z różnych gospodarstw domowych spełniło kryteria przyznania dodatku osłonowego.

Badanie terminowości wypłaty świadczeń przeprowadzono na próbie 60 postępowań (40 wskazanych powyżej oraz 20 prowadzonych na podstawie wniosków złożonych w październiku 2022 r.). Analiza wykazała, że dodatki zostały wypłacone zgodnie z art. 2 ust. 8 ustawy o dodatku osłonowym, tj.:

- dodatki osłonowe przyznane na podstawie sześciu wniosków złożonych do 31 stycznia 2022 r. zostały wypłacone w dwóch ratach: do 31 marca oraz do 2 grudnia 2022 r.;
- dodatki osłonowe przyznane na podstawie wniosków złożonych w okresie od 1 lutego do 31 października 2022 r. zostały wypłacone jednorazowo w terminie do 30 dni od daty rozpatrzenia wniosku, nie później niż 2 grudnia 2022 r.

(akta kontroli str. 103-206)

Rozliczenia dotacji otrzymanej na realizację dodatku osłonowego zostały sporządzone i wysłane do Wojewody Małopolskiego w terminach określonych w art. 4 ust. 3 ustawy o dodatku osłonowym. Rozliczenia były sporządzone z wyodrębnieniem liczby i kwoty wypłaconych dodatków narastająco za okres od 1 stycznia 2022 r. do dnia kończącego każdy kwartał.

(akta kontroli str. 259-317)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W pięciu¹⁶ spośród 40 poddanych szczegółowemu badaniu spraw¹⁷ OPS przekroczył termin załatwiania sprawy administracyjnej szczególnie skomplikowanej, a o niezakończonym w terminie nie zawiadomiono wnioskodawcy, co naruszało art. 35 § 1 i 3 oraz art. 36 § 1 i 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁸.

Od momentu wpływu wniosku do przygotowania dla wnioskodawcy informacji o przyznaniu dodatku osłonowego upłynęło od 61 do 77 dni. W trakcie prowadzenia tych postępowań OPS nie przesłał do wnioskodawców informacji o niezakończonym w terminie, z podaniem przyczyn zwłoki i wskazaniem nowego terminu jej załatwienia.

(akta kontroli, str. 34-76)

Dyrektor wyjaśniła, że od momentu przejęcia przez Ośrodek zadania dotyczącego dodatku osłonowego codziennie w siedzibie OPS ustawiały się ogromne kolejki osób, które chciały złożyć wniosek, aby szybko otrzymać środki. Pracownicy Ośrodka w pierwszej kolejności koncentrowali się na przyjmowaniu wniosków i pomocy w ich prawidłowym wypełnieniu. W styczniu 2022 r. OPS zarejestrował 1090 wniosków. W późniejszym terminie przystąpiono do weryfikacji wniosków, celem ich rozpatrzenia, mając na uwadze ściśle określony ustawą o dodatkach osłonowych termin wypłaty oraz możliwości kadrowe. Rozpatrywanie wniosków napotykało utrudnienia techniczne, często wynikające z długiego okresu oczekiwania na weryfikację z systemu OK-WUD. Przepis art. 2 ust. 11 ustawy o dodatku osłonowym nie narzucał wydawania decyzji w sytuacji pozytywnego załatwienia sprawy, tj. przyznania dodatku osłonowego, a jedynie informacji. Zatem sprawy te rozpatrywano zgodnie z terminowością wskazaną w ustawie o dodatku osłonowym, nie stosowano w tym przypadku Kpa. Należy wskazać, iż ostatecznie załatwienie sprawy (wraz wypłatą świadczenia) wiązało się z przekazaniem na ten cel środków z MUW. Zatem nie przekroczone określonych

¹⁶ Sprawy: nr 410/DO/2022, 465/DO/2022, 1445/DO/2022, 26/DO/2022, 1553/DO/2022.

¹⁷ Sprawy, które zakończyły się przyznaniem wnioskodawcy dodatku osłonowego.

¹⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 2000, ze zm.; dalej: Kpa.

ustawą o dodatku osłonowym terminów transz wypłat: I transza do 31 marca 2022 r. dla wniosków złożonych od 1 do 31 stycznia 2022 r. oraz II transza do 2 grudnia 2022 r. – dla wniosków złożonych po 31 stycznia 2022 r. Wnioski zostały załatwione zgodnie z ustawą o dodatku osłonowym.

(akta kontroli, str. 322-325)

W odniesieniu do powyższych wyjaśnień Izba wskazuje, że zgodnie z art. 3 ustawy o dodatku osłonowym wypłata dodatku osłonowego jest zadaniem z zakresu administracji rządowej, a przepisy tej ustawy nie wyłączają stosowania Kpa.

Stosowanie Kpa do spraw związanych z dodatkiem osłonowym wskazane zostało również w „Poradniku dla samorządów dotyczących wypłaty dodatku osłonowego” zamieszczonym na stronie internetowej Ministerstwa Klimatu i Środowiska¹⁹.

W związku z powyższym organ ma dwa miesiące na rozpatrzenie wniosku o przyznanie dodatku osłonowego. W przypadku nierozpatrzenia sprawy w terminie, do strony powinna zostać wysłana informacja o niezakończonym w terminie, z podaniem przyczyn zwłoki i wskazaniem nowego terminu załatwienia sprawy.

2. W żadnej z 23 spraw (spośród 40 zbadanych), w których we wniosku o wypłatę dodatku osłonowego wnioskodawca wskazał adres poczty elektronicznej, OPS nie przesłał wnioskodawcy informacji o przyznaniu tego dodatku na wskazany adres, co było niezgodne z art. 2 ust. 12 uodo.

(akta kontroli, str. 34-76, 573-574)

Dyrektor OPS wyjaśniła, że po uzyskaniu informacji od pracownika Ośrodka o możliwości osobistego odbioru informacji wnioskodawcy deklarowali odpowiednią dla siebie formę przekazu informacji. W tych sytuacjach wnioskodawcom, którzy oczekiwali – pomimo wskazania we wniosku adresu e-mail – otrzymania informacji osobiście w wersji papierowej, OPS przekazywał informację zgodnie z oczekiwaniem strony.

(akta kontroli str. 574)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku osłonowego w 2022 r. Stwierdzone nieprawidłowości miały charakter formalny i nie wpłynęły na prawidłowość wykorzystania środków dotacji.

2. Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Opis stanu faktycznego

Na realizację świadczeń alimentacyjnych OPS otrzymał w 2022 r. dotację w zaplanowanej wysokości 1 002,1 tys. zł, z czego wykorzystał 997,2 tys. zł (99,5% planu), w tym 29,9 tys. zł na koszty obsługi (3% otrzymanej dotacji). Otrzymane i wykorzystane kwoty były o 9% niższe niż w 2021 r., w którym otrzymano 1 103,1 tys. zł, wykorzystano 1 098,3 tys. zł, w tym 32,9 tys. zł na koszty obsługi.

Dyrektor OPS wyjaśniła, że głównym powodem zmniejszenia kwot dotacji otrzymanych i wykorzystanych w 2022 r. w porównaniu do roku poprzedniego był spadek liczby osób uprawnionych do świadczeń z funduszu alimentacyjnego skutkujący zmniejszeniem wypłaconych świadczeń.

(akta kontroli str. 332, 340-341, 507)

¹⁹ <http://www.gov.pl/web/klimat/poradnik-dla-samorzadow> [dostęp: 14 lutego 2023 r.].

Koszty realizacji zadań przyznawania i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego zwiększyły się ze 135,8 tys. zł w 2021 r. do 151,3 tys. zł w 2022 r. (o ponad 11%). Koszty pokryte z dochodów własnych zwiększyły się w tych latach ze 102,8 tys. zł do 121,4 tys. zł, natomiast kwota finansowana z dotacji zmniejszyła się z 32,9 tys. zł do 29,9 tys. zł. Tym samym udział dotacji z budżetu państwa w finansowaniu kosztów realizacji zadania zmniejszył się z 24% do 20%.

(akta kontroli str. 332)

Powodem rosnącego finansowania kosztów realizacji ww. zadań z dochodów własnych było, jak podała Dyrektor OPS, zmniejszenie liczby osób uprawnionych do świadczeń i wartości wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, wskutek czego zmniejszyła się kwota wykorzystanej dotacji. Przysługujące koszty podejmowanych działań wobec dłużników alimentacyjnych i koszty obsługi świadczeń z funduszu wynoszą 3% otrzymanej dotacji. W konsekwencji koszty obsługi pokryte ze środków dotacji w 2022 r. były mniejsze niż w roku poprzednim. Istotne znaczenie miały też rosnące koszty utrzymania pracowników²⁰ oraz wzrost cen towarów i usług (m.in. opłat pocztowych, licencji na oprogramowanie, szkoleń, artykułów biurowych).

(akta kontroli str. 506-509)

W 2022 r. OPS, zgodnie z faktycznym zapotrzebowaniem, wnioskował o przekazanie i otrzymał dotacje w łącznej wysokości 1002,1 tys. zł. Nie wystąpiły przypadki otrzymania dotacji po terminie lub w kwocie niższej niż wnioskowana. OPS nie wnioskował do gminy o przekazanie dodatkowych środków.

(akta kontroli str. 332-335, 342, 351, 354-355)

W 2022 r. OPS nie wykorzystał dotacji w wysokości 4,8 tys. zł, tj. niespełna 0,5% otrzymanej kwoty. Dyrektor OPS wyjaśniła, że powodem niewykorzystania środków było wydanie decyzji zmieniających wysokość świadczeń z funduszu alimentacyjnego w ramach mechanizmu *złotówka za złotówkę*, decyzji uchylających prawo do świadczeń, pozostawienie wniosków bez rozpatrzenia z powodu braków formalnych oraz mniejsza liczba otrzymanych wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Niewykorzystaną w 2022 r. kwotę dotacji OPS zwrócił Gminie 30 grudnia 2022 r., a Gmina przekazała 5 stycznia 2023 r. na rachunek Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, tj. w terminie określonym w art. 168 ust. 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²¹.

(akta kontroli str. 332, 340-343, 350)

Sprawozdania Rb-50 o *dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami*, sporządzone w OPS za poszczególne kwartały 2022 r., zostały przekazane Burmistrzowi Miasta i Gminy Olkusz w terminach określonych w załączniku nr 41 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r w sprawie sprawozdawczości budżetowej²².

Sprawozdania rzeczowo-finansowe z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów za wszystkie kwartały 2022 r. zostały sporządzone z użyciem systemów teleinformatycznych w terminach określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych.

(akta kontroli str. 411-437, 448-485)

²⁰ W OPS zatrudnienie osób zajmujących się sprawami świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz podejmowaniem działań wobec dłużników alimentacyjnych wynosiło 2 etaty.

²¹ Dz.U. z 2022 r. poz. 1634, ze zm.

²² Dz.U. poz. 144, ze zm.

Dyrektor OPS wyjaśniła, że z analizy dokumentacji (np. list wypłat świadczeń, kwartalnych sprawozdań rzeczowo-finansowych, rozliczenia wykonania zadań rzeczowych w ramach otrzymanych kwot dotacji w rozdziale 85502, § 2010 i rozdziale 85513, § 2010) wynikało, że w latach 2021-2022: liczba wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego zmniejszyła się z 2341 do 2112, liczba rodzin pobierających świadczenia zmniejszyła się ze 133 do 126, liczba osób uprawnionych do świadczeń zmniejszyła się z 219 do 201, a kwota wypłaconych świadczeń zmniejszyła się z 1065,4 tys. zł do 967,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 336, 438-505)

W 2022 r. do OPS wpłynęło 135 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w tym 15 dotyczących okresu świadczeniowego 2021/2022 i 120 – okresu świadczeniowego 2022/2023. Na ich podstawie wydano 127 decyzji przyznających prawo do świadczeń²³, jedną decyzję odmawiającą tego prawa, a trzy wnioski, z powodu braków formalnych, pozostawiono bez rozpatrzenia. Cztery wnioski wraz z wydanymi decyzjami administracyjnymi i aktami sprawy OPS otrzymał z innych gmin, w związku ze zmianą miejsca zamieszkania osób uprawnionych, celem dalszej realizacji świadczeń, zgodnie z art. 19 ust. 4 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

(akta kontroli str. 337-338, 511)

Badaniem objęto 30 wniosków zakończonych wydaniem decyzji pozytywnej, z tego trzy dotyczące okresu świadczeniowego 2021/2022 i 27 dotyczących okresu świadczeniowego 2022/2023. Analiza wykazała, że wszystkie wnioski o świadczenia spełniały wymogi formalne (były kompletne i zawierały wymagane dokumenty, w tym aktualne zaświadczenia o bezskuteczności egzekucji) oraz zostały w OPS przeanalizowane pod względem kryteriów określonych w rozdziale 4 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz w rozporządzeniu w sprawie ustalenia prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego, co udokumentowano m.in. wydrukami z bazy Emp@tia. We wszystkich 30 sprawach wypłaty świadczeń w 2022 r. odbyły się terminowo i w kwotach określonych w decyzjach.

(akta kontroli str. 512-571)

Jeden wniosek otrzymany w 2022 r. został rozpatrzony negatywnie z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowego określonego w art. 9 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Wnioskodawcę zawiadomiono o możliwości zapoznania się z całością materiału dowodowego oraz wypowiedzenia się w terminie 7 dni, a następnie wydano decyzję odmowną.

Trzy wnioski pozostawiono bez rozpatrzenia z powodu braków formalnych (błędnie wypełnione wnioski, brak niezbędnych dokumentów), których wnioskodawcy nie uzupełnili, mimo wezwań OPS. Wnioskodawców powiadomiono pisemnie o pozostawieniu wniosków bez rozpatrzenia.

(akta kontroli str. 572)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego w 2022 r.

²³ Z tego 126 decyzji wydano w 2022 r., a w sprawie jednego wniosku (z 30 grudnia 2022 r.) decyzja została wydana w styczniu 2023 r.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Załatwianie spraw administracyjnych w terminach określonych w Kodeksie postępowania administracyjnego.
2. Zawiadamianie stron o niezakończonym w terminie, stosownie do wymogów art. 36 Kodeksu postępowania administracyjnego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, marca 2023 r.

Kontrolerzy:

Anna Stochel-Lukasińska
główny specjalista kontroli państwowej

Bernard Różański
główny specjalista kontroli państwowej